

Примљено: 14.02.2018.			
Орг. јед.	Број	Прилог	Вредност
01	206	11	

УНИВЕРЗИТЕТ У НОВОМ САДУ

ОБРАЗАЦ 6.

ФАКУЛТЕТ СПОРТА И ФИЗИЧКОГ ВАСПИТАЊА

ИЗВЕШТАЈ О ОЦЕНИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

мр Милана Катанић

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ
<p>1. Датум и орган који је именовao комисију 31.01.2018. године, Наставно-научно веће Факултета спорта и физичког васпитања Универзитета у Новом Саду</p> <p>2. Састав комисије са назнаком имена и презимена сваког члана, звања, назива уже научне области за коју је изабран у звање, датума избора у звање и назив факултета, установе у којој је члан комисије запослен:</p> <p>1. Проф. др Маја Батез, ванредни професор, Основне научне дисциплине у спорту и физичком васпитању, 07.04.2017. године, Факултет спорта и физичког васпитања, Универзитет у Новом Саду;</p> <p>2. Проф. др Бранислав Драгић, редовни професор, Научне дисциплине у спорту и физичком васпитању, 18.11.2014. године, Факултет спорта и физичког васпитања, Универзитет у Нишу;</p> <p>3. Проф. др Вишња Ђорђић, редовни професор, Основне научне дисциплине у спорту и физичком васпитању, 16.12.2015. године, Факултет спорта и физичког васпитања, Универзитет у Новом Саду;</p> <p>4. Проф. др Мирослав Смајић, ванредни професор, Основне научне дисциплине у спорту и физичком васпитању, 23.12.2013. године, Факултет спорта и физичког васпитања, Универзитет у Новом Саду</p>
II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ
<p>1. Име, име једног родитеља, презиме: Милана, Сава, Катанић</p> <p>2. Датум рођења, општина, држава: 30.09.1973. године, Сомбор, Република Србија.</p> <p>3. Назив факултета, назив студијског програма дипломских академских студија и стечени стручни назив Факултет физичке културе Универзитета у Новом Саду, општи смер, Професор физичког васпитања – Дипломирани тренер рукомета.</p> <p>4. Година уписа на докторске студије и назив студијског програма докторских студија 2015. година, Спорт и физичко васпитање</p> <p>5. Назив факултета, назив магистарске тезе, научна област и датум одбране: Факултет спорта и физичког васпитања Универзитета у Новом Саду, Утицај различитих материјално-техничких услова и начина организације наставе на антропометријски и моторички статус ученика, Основне научне дисциплине у спорту и физичком васпитању, 08.10.2010. године.</p> <p>6. Научна област из које је стечено академско звање магистра наука: Основне научне дисциплине у спорту и физичком васпитању.</p>
III НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:
<p>Ефекти изборног и стандардног програма физичког васпитања на антрополошки статус ученика средње школе</p>

IV ПРЕГЛЕД ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Докторска дисертација је написана на укупно 167 страна. Садржи кључну документацијску информацију и сажетке на српском и енглеском језику, 10 поглавља, 126 литерарних јединица и 5 прилога. Поред текстуалне презентације резултата истраживања, дисертација садржи 43 табеле, 14 графикана и 53 слике. Дисертација обухвата следећа поглавља и потпоглавља:

Насловна страна (стр. 1)

Кључна документацијска информација (стр. 2-4)

Key word documentation (стр. 5-7)

Сажетак на српском језику (стр. 8)

Abstract on english language (стр. 9)

Садржај (стр. 10-11)

1. УВОД (стр. 12-22)

2. ТЕОРИЈСКИ ОКВИР ИСТРАЖИВАЊА (стр. 23-45)

2.1. Теорија самоодређења

2.2. Самовредновање спортске компетенције

2.3. Досадашња истраживања

3. ПРОБЛЕМ И ПРЕДМЕТ ИСТРАЖИВАЊА (стр. 46)

4. ЦИЉ И ЗАДАЦИ ИСТРАЖИВАЊА (стр. 47)

5. ХИПОТЕЗЕ ИСТРАЖИВАЊА (стр. 48)

6. МЕТОД ИСТРАЖИВАЊА (стр. 49-104)

6.1. Узорак испитаника

6.2. Узорак мерних инструмената

6.2.1. Моторички статус

6.2.2. Нутритивни статус

6.2.3. Самопроцена спортске компетенције

6.2.4. Мотивационе оријентације у настави физичког васпитања

6.2.5. Лични доживљај наставе физичког васпитања

6.2.6. Хабитуелна физичка активност

6.3. Експериментални и контролни програм

6.3.1. Опште карактеристике експерименталног и контролног програма

6.3.2. Оперативни план експерименталног и контролног програма

6.4. Организација истраживања

6.5. Методе обраде података

7. РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА (стр. 105-138)

7.1. Ефекти контролног и експерименталног програма на моторички статус испитаника

7.2. Ефекти контролног и експерименталног програма на морфолошки статус испитаника

7.3. Ефекти контролног и експерименталног програма на мотивационе оријентације испитаника

7.3.1. Ефекти контролног и експерименталног програма на амотивацију испитаника

7.3.2. Ефекти контролног и експерименталног програма на екстерну регулацију испитаника

7.3.3. Ефекти контролног и експерименталног програма на интројектовану регулацију испитаника

7.3.4. Ефекти контролног и експерименталног програма на идентификовану регулацију испитаника

7.3.5. Ефекти контролног и експерименталног програма на интринзичну мотивацију испитаника

7.4. Ефекти контролног и експерименталног програма на спортску компетенцију

7.5. Ефекти контролног и експерименталног програма на лични доживљај наставе физичког васпитања

7.6. Ефекти контролног и експерименталног програма на физичку активност испитаника

7.6.1. Ходање

7.6.2. Умерена физичка активност

7.6.3. Интензивна физичка активност

7.6.4. Укупна физичка активност

7.6.5. Седентарна активност

8. ДИСКУСИЈА (стр. 139-146)
9. ЗАКЉУЧЦИ (стр. 147-150)
10. ЛИТЕРАТУРА (стр. 151-161)
П Р И Л О З И (стр. 162-167)

V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

У поглављу *Увод*, истакнут је значај физичког васпитања као важне социјалне стратегије промоције физичке активности, по својој природи, усмерене ка деци и младима. Дат је пресек актуелних позиција физичког васпитања у свету и код нас и констатује да је физичко васпитање у већини земаља у свету обавезан наставни предмет током основног и средњег образовања, те да су унутар школског курикулума, позиције физичког васпитања јединствене, а његов допринос веома специфичан. Физичко васпитање, једино од свих школских предмета, за циљ има да разноврсним и систематским моторичким активностима допринесе интегралном развоју личности и формирању активног животног стила. Након концизног прегледа основних обележја адолесцентског узраста од значаја за физичку активност и физичко васпитање у средњој школи, приказано је актуелно стање средњошколског физичког васпитања у нашој средини и наглашен значај и потреба истраживања могућих ефеката изборне наставе физичког васпитања.

Поглавље *Теоријски оквир истраживања* презентује адекватну теоријску основу истраживања, коју чине релевантне, савремене теорије и концепти. Експериментални (интервентни) програм наставе физичког васпитања у актуелном истраживању заснован је на неколико теоријски и емпиријски утемељених поставки:

- За учествовање ученика у настави физичког васпитања од пресудног значаја су самоодређени видови мотивације;
- Самоодређено понашање (учествовање) ученика у настави физичког васпитања повезано је са већом ефективношћу наставе физичког васпитања и спремношћу ученика да се у слободно време баве физичком активношћу;
- Изборни карактер наставе физичког васпитања може да допринесе задовољавању базичних психолошких потреба ученика за аутономијом и компетенцијом, с обзиром да подразумева самосталан избор активности, који је повезан са проценом сопствених кретних компетенција и интересовања;
- Изборна настава физичког васпитања представља повољан контекст за подршку физичком селф-концепту ученика, односно, позитивнијем процењивању сопствене спортске компетенције.

Након тога, приказане су теорије самоодређења и компетенције које чине основни теоријски оквир изборне наставе, а потом и исцрпан преглед претходних истраживања. На систематичан и критички начин презентоване су различите интервентне стратегије, коришћене са циљем побољшања ефективности наставе физичког васпитања. Закључује се да је проблем недовољно ефикасне наставе физичког васпитања препознат у бројним истраживањима, да недостају интервентне студије у области средњошколског физичког васпитања, да су претходна истраживања често фокусирана на ограничен број антрополошких обележја ученика и да недостају одговарајућа истраживања у нашој средини, чиме је подвучен значај и потреба актуелног истраживања.

У поглављу *Проблем и предмет истраживања*, прецизно су дефинисани проблем и предмет истраживања. Проблем истраживања односи се на испитивање ефеката изборног и стандардног програма наставе физичког васпитања на антрополошки статус ученика средње школе, када је реч о моторичком и морфолошком статусу, самопроцени спортске компетенције, мотивацији у настави физичког васпитања и личном доживљају наставе физичког васпитања, као и хабитуелној физичкој активности.

Предмет истраживања у складу са проблемом истраживања, чине:

- моторичке способности ученика;
- морфолошки статус ученика;
- самопроцена спортске компетенције ученика;
- мотивационе оријентације ученика у настави физичког васпитања;
- лични доживљај наставе физичког васпитања и
- хабитуелна физичка активност ученика.

Поглавље *Циљ и задаци истраживања* садржи прецизне формулације циља и задатака истраживања. Циљ истраживања је да се испитају ефекти изборног и стандардног програма физичког васпитања на антрополошки статус ученика средње школе. На основу проблема, предмета и циља истраживања, дефинисани су следећи задаци истраживања:

- 1) Испитати ефекте изборног и стандардног програма физичког васпитања на моторички статус ученика;
- 2) Испитати ефекте изборног и стандардног програма физичког васпитања на морфолошки статус ученика;
- 3) Испитати ефекте изборног и стандардног програма физичког васпитања на самопроцене спортске компетенције ученика;
- 4) Испитати ефекте изборног и стандардног програма физичког васпитања на мотивационе оријентације ученика у настави физичког васпитања;
- 5) Испитати ефекте изборног и стандардног програма физичког васпитања на лични доживљај наставе физичког васпитања ученика;
- 6) Испитати ефекте изборног и стандардног програма физичког васпитања на хабитуелну физичку активност ученика.

У поглављу *Хипотезе истраживања* дефинисана је главна хипотеза, као и шест помоћних хипотеза. Хипотезе истраживања су научно утемељене, произлазе из циља, проблема и предмета истраживања. Главна хипотеза гласи: Постоје статистички значајне разлике у ефектима изборног и стандардног програма физичког васпитања на антрополошки статус ученика средње школе. Помоћне хипотезе односе се на ефекте изборног и стандардног програма физичког васпитања на моторички и морфолошки статус ученика, самопроцене спортске компетенције, мотивационе оријентације у настави физичког васпитања, лични доживљај наставе физичког васпитања и ниво хабитуелне физичке активности ученика.

Поглавље *Метод истраживања*, приказује истраживачки дизајн, коришћене методе и мерне инструменте, односно, статистичке процедуре за обраду података. Реализовано емпиријско истраживање је лонгитудиналног карактера. Коришћен је квази-експериментални дизајн, са по два експериментална одељења (експериментална група) и два контролна одељења ученика (контролна група). Стандардни и експериментални програм (изборна настава физичког васпитања) реализовани су током 12 недеља, са укупно 24 часа физичког васпитања, што одговара трајању једног наставног циклуса. Узорак испитаника, добро балансиран према полној структури, чинили су ученици другог разреда гимназије општег типа ($N=128$). Укупан број испитаника у експерименталној групи износио је 70, а у контролној групи 58. Морфолошки статус ученика процењен је помоћу стандардизованих антропометријских техника и израчунавањем индекса телесне масе; моторички статус ученика је одређен коришћењем валидираних моторичких тестова за процену физичке форме значајне за добро здравље; спортска компетенција и мотивационе оријентације ученика процењене су помоћу одговарајућих скала, док је хабитуелна физичка активност сагледана коришћењем међународног упитника физичке активности. За анализу релевантне литературе и добијених података коришћен је метод теоријске анализе. У поглављу су детаљно приказане опште карактеристике експерименталног и контролног програма, као и оперативни план експерименталног и контролног програма. Основну специфичност експерименталног програма представљао је изборни карактер наставе, где су ученици могли да у главној фази часа (Б део) слободно одаберу активност, односно, могли су да мењају активност из часа у час, уколико то желе. Избор метода обраде података био је условљен дизајном истраживања, циљем, задацима и постављеним хипотезама истраживања, а одабране методе дескриптивне и мултиваријатне статистике омогућавају адекватно тестирање истраживачких хипотеза. Примењена методологија истраживања омогућава добијање објективних и поузданих научних резултата.

У поглављу *Резултати истраживања*, добијени резултати су приказани у шест потпоглавља, а статистичко закључивање спроведено је на основу релевантних статистичких процедура (ниво значајности $p \leq .05$). Резултати су презентовани на јасан, систематичан и разумљив начин, а ради веће прегледности, најважнији резултати су приказани табеларно и графички. У првом потпоглављу приказани су ефекти контролног и експерименталног програма физичког васпитања на моторички статус ученика, у другом потпоглављу презентовани су ефекти на морфолошки статус ученика, а у наредним потпоглављима, на мотивационе оријентације (амотивација, екстерна регулација, интројектована регулација, идентификована регулација, интринзична мотивација, релативни индекс аутономије), спортску компетенцију, лични доживљај наставе физичког васпитања и физичку активност ученика (ходање, умерена физичка активност, интензивна физичка активност, укупна физичка активност и седентарна активност).

Поглавље *Дискусија* доводи у везу резултате истраживања са претходним истраживањима, интерпретирајући резултате уз поштовање принципа научног и статистичког закључивања. Идентификовани су обрасци и правилности, указано је на ограничења истраживачког дизајна и значај истраживања за теорију и праксу физичког васпитања у средњој школи. Поред продубљених објашњења и тумачења уочених разлика у ефектима два програма, анализирани су и промене унутар експерименталне и контролне групе, у периоду од иницијалног до финалног мерења. Увођењем изборних активности у стандардну структуру часа физичког васпитања, могли би се, према актуелном истраживању, добити бројни позитивни ефекти на антрополошки статус ученика средње школе, посебно када је реч о моторичким способностима и хабитуелној физичкој активности, а потом и више аутономним видовима мотивације за учествовање у настави физичког васпитања. Ауторка је интерпретирајући добијене резултате демонстрирала добро познавање истраживачке проблематике и способност критичког промишљања и уочавања веза између испитиваних појава.

У поглављу *Закључци* су јасно и концизно изведени закључци, на темељу постављених циљева истраживања и претходно детаљно анализираних и дискутованих резултата истраживања. Закључци су приказани логичним редоследом, а потом су верификоване истраживачке хипотезе и указано је на оригинални допринос истраживања.

Поглавље *Литература* обухвата 126 литерарних јединица које су непосредно коришћене у дисертацији. Коришћена литература је релевантна за истраживачку проблематику и цитирана уз доследно придржавање АПА стандарда.

Прилози садрже сагласности школа за извођење истраживања, изјаву о ауторству, изјаву о истоветности штампане и електронске верзије докторског рада и дозволу за објављивање личних података, као и изјава о коришћењу докторске дисертације.

VI СПИСАК НАУЧНИХ И СТРУЧНИХ РАДОВА КОЈИ СУ ОБЈАВЉЕНИ ИЛИ ПРИХВАЋЕНИ ЗА ОБЈАВЉИВАЊЕ НА ОСНОВУ РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА У ОКВИРУ РАДА НА ДОКТОРСКОЈ ДИСЕРТАЦИЈИ

1. **Katanić, M., Smajić, M., Kapidžić, A., Protić-Gava, B., & Bošković, K.** (2014). The impact of material and technical conditions and methods of organisation on the motor status of adolescents. *Exercise and Quality of Life*, 6(2), 24-31.
2. **Katanić, M., Smajić, M., Đorđić, V., Kapidžić, A., Protić-Gava, B., & Bošković, K.** (2015). The impact of material and technical conditions and methods of organisation on the anthropometric status of adolescents. *Sport Scientific and Practical Aspects*, 12(2), 11-14.

VII ЗАКЉУЧЦИ ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Лонгитудинално истраживање спроведено је на узорку ученика другог разреда гимназије, са циљем да се испитају ефекти изборног и стандардног програма физичког васпитања на њихов антрополошки статус. Оба програма су реализована током 12 недеља, а настава је у свим групама реализована у формату блок часова. На основу статистичке обраде и критичке интерпретације података, добијени су следећи основни резултати истраживања:

- Експериментални програм физичког васпитања је имао статистички значајно веће позитивне ефекте на антрополошки статус ученика, у односу на контролни програм физичког васпитања;
- Експериментални програм физичког васпитања је имао највеће позитивне ефекте на моторичке способности испитаника (посебно код испитаника мушког пола), затим, на укупну физичку активност и редукацију седентарне активности, док су мањи позитивни ефекти утврђени у простору мотивације и када је реч о појединачним типовима физичке активности;
- Експериментални и контролни програм физичког васпитања довели су до позитивнијег доживљаја наставе физичког васпитања, при чему нису констатоване значајне разлике између два програма;
- Експериментални и контролни програм физичког васпитања нису довели до статистички значајних промена морфолошког статуса ученика;
- Идентификован је родни образац преференција изборних активности на часу физичког васпитања у експерименталној групи.

На основу резултата истраживања, верификоване су помоћне хипотезе:

Хипотеза X_1 да постоје статистички значајне разлике у ефектима изборног и стандардног програма физичког васпитања на моторички статус ученика, се прихвата;

Хипотеза X_2 да постоје статистички значајне разлике у ефектима изборног и стандардног програма физичког васпитања на морфолошки статус ученика, се одбацује;

Хипотеза X_3 да постоје статистички значајне разлике у ефектима изборног и стандардног програма физичког васпитања на самопроцену спортске компетенције ученика, се одбацује;

Хипотеза X_4 да постоје статистички значајне разлике у ефектима изборног и стандардног програма физичког васпитања на мотивационе оријентације ученика у настави физичког васпитања, се прихвата;

Хипотеза X_5 да постоје статистички значајне разлике у ефектима изборног и стандардног програма физичког васпитања на лични доживљај наставе физичког васпитања, **СЕ ОДБАЦУЈЕ**;

Хипотеза X_6 да постоје статистички значајне разлике у ефектима изборног и стандардног програма физичког васпитања на хабитуелну физичку активност ученика, **СЕ ПРИХВАТА**.

На основу верификације помоћних хипотеза ($X_1 - X_6$), главна хипотеза X , да постоје статистички значајне разлике у ефектима изборног и стандардног програма физичког васпитања на антрополошки статус ученика средње школе, се делимично прихвата.

VIII ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА

За прикупљање података коришћене су релевантне научне методе и проверени мерни инструменти, а статистичка обрада података спроведена је на методолошки исправан начин, што је омогућило добијање валидних и поузданих резултата. Резултати су приказани систематично и кохерентно, у складу са циљем и задацима истраживања и постављеним хипотезама. Ради веће прегледности, најважнији резултати приказани су табеларно или графички. Тумачење резултата спроведено је уз уважавање резултата статистичких процедура, претходних истраживања и актуелних теоријских парадигми у истраживачкој области. Препознате су релације између анализираних појава, уочени обрасци и правилности. Приликом дискусије добијених резултата, указано је на предности и недостатке примењеног истраживачког дизајна.

У целини гледано, може се констатовати да је ауторка на методолошки правилан и логичан начин приказала и тумачила добијене резултате, у складу са захтевима, односно стандардима за израду докторске дисертације, па се овај аспект истраживања оцењује позитивно.

IX КОНАЧНА ОЦЕНА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

1. Да ли је дисертација написана у складу са образложењем наведеним у пријави теме
Докторска дисертација је написана у складу са образложењем наведеним у пријави теме.
2. Да ли дисертација садржи све битне елементе
Докторска дисертација садржи све битне елементе и урађена је у складу са принципима савремених истраживања у области физичког васпитања и спорта.
3. По чему је дисертација оригиналан допринос науци

Реализовано истраживање значајно доприноси постојећем корпусу сазнања о ефективним моделима физичког васпитања, посебно када је реч о средњошколској популацији и истраживањима везаним за нашу средину. Значајно је за теорију и праксу, јер је засновано на актуелним научним концепцијама и теоријама физичког васпитања, чије претпоставке проверава, истовремено задржавајући наглашен апликативни карактер. Испитујући ефекте експерименталног програма наставе физичког васпитања, чија је главна карактеристика изборност садржаја, тестира постулат теорије самоодређења да подршка базичним психолошким потребама – за компетенцијом, аутономијом и повезаношћу са другима - доприноси интринзиčnoј мотивацији и другим позитивним бихејвиоралним и когнитивним консеквенцама.

Осим тога, истраживање се бави адолесцентским узрастом који је посебно осетљив у контексту целоживотног бављења физичком активношћу; у овом периоду се успостављају преференције за бављење физичком активношћу, као и темељи животног стила, а у исто време долази до наглашеног пада у нивоу физичке активности, израженијег код девојчица. Добијени резултати поред доприноса постојећим теоријским сазнањима, могу дати смернице за креирање релевантног курикулума физичког васпитања који би подстицао активно и самоодређено учествовање ученика у настави физичког васпитања, обезбеђујући тако жељене краткорочне и дугорочне ефекте наставе.

Изборни карактер часова физичког васпитања, односно, подстицање аутономије ученика кроз омогућавање избора и учествовање у доношењу одлука, може представљати једноставно, одрживо и економично решење у реконцептуализацији наставе физичког васпитања. Реализовани експериментални програм не захтева велика улагања, нити значајне материјалне, организационе и кадровске ресурсе, тако да може представљати добру основу за развијање сличних иновативних модела.

Резултати истраживања сугеришу да би у средњошколској настави физичког васпитања ученицима требало пружити више спортских/кретних изазова, понудити им и мање доступне активности, испратити њихове преференције и афинитете. То се може постићи увођењем изборних активности кроз редовне часове физичког васпитања, богатијом понудом ваннаставних активности и успостављањем сарадње са спортским и рекреативним клубовима.

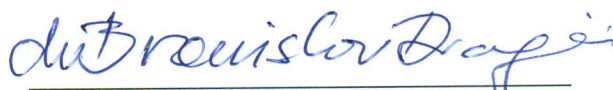
Ослушкујући потребе и интересовања својих ученика, наставници могу допринети развоју самоодређених видова мотивације, активнијем учествовању ученика на часу физичког васпитања и, што је најважније, формирању здравог, активног животног стила. Актуелно истраживање представља допринос теорији и пракси физичког васпитања, које се у савременом контексту живљења суочава са новим шансама и изазовима, остајући и даље незаобилазна компонента квалитетног образовања и свих стратегија унапређења јавног здравља.

4. Недостаци дисертације и њихов утицај на резултат истраживања На основу целовитог увида у дисертацију, Комисија констатује да не постоје недостаци који би утицали на резултате истраживања.
X ПРЕДЛОГ: На основу укупне оцене дисертације, комисија предлаже:
На основу укупне оцене дисертације, Комисија предлаже да се докторска дисертација Милане Катанић, под називом „Ефекти изборног и стандардног програма физичког васпитања на антрополошки статус ученика средње школе“ прихвати , а кандидаткињи одобри јавна одбрана.

ПОТПИСИ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ

Проф. др Маја Батез, ванредни професор,
председник

Проф. др Бранислав Драгић, редовни професор,
члан

Проф. др Вишња Ђорђић, редовни професор,
ментор

Проф. др Мирослав Смајић, ванредни професор,
ментор

НАПОМЕНА: Члан комисије који не жели да потпише извештај јер се не слаже са мишљењем већине чланова комисије, дужан је да унесе у извештај образложење односно разлоге због којих не жели да потпише извештај.